

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZEK: Vezércikk. »Ne temere« . . . (Hegyes ösztön az elmélkedésre, vagy ok a merengésre.) *Ihász László*. V. (vége.) — Az államsegély s az egyházi adózás. *Belicza András*. (vége.) — A dunáninneni evang. egyházkerület közgyűlése Pozsonyban. *Nógrádi* — **Tárca**. A kórházak és börtönök pastoralisálása. (folyt.) *f. v.* — Tanügy. Értesítők. — Belélet. — Pályázatok. — Hirdetések.

„Ne temere“ . . .

(Hegyes ösztön az elmélkedésre, vagy ok a merengésre.)

V.
(Vége.)

A római catholicismus észrevette már veszteségét és siet visszaszerezni befolyását, hatását az emberi lelkekre. Csakhogy a róm. catholicismus, illetve a magát ezzeel identificáló clerus, csúcspontján a pápa, önmagát teszi czéllá s világhatalmi igényében mindent rideg önkénye alá akar hajtani. Maga személyesíti egyedül üdvözítőnek tartott egyházát, s üdvöt egyháza bármely tagjának is csak úgy ígér, ha feltétlen készséggel aláveti magát absorbeált isteni tekintélyének, hatalmának. Zsarnoki önhítsége minden, akaratával, engedélyével ellenkező érzést, gondolkodást, cselekvést eltilt, hogy hatalma feltétlen legyen a lelkek felett. De mert az embernek nem adja meg ennek egyéni, lelkiismeretbeli jogait, e miatt a közboldogítás tőle nem várható. A világot reformáló új korszak munkájában a vezérlet őt meg nem illeti. Pedig követeli; mert a ki magát feltétlenül absolut tekintélynek tartja, az nem tűri el, hogy a vezérletet más vegye kezébe.

Új erővel indította meg mindenütt a maga actióját, hogy a vezérletet, azaz uralmát a lelkek felett biztosítsa magának. Megindított actiójának minősége mutatja, hogy követelésétől nem fog elállani. Nem! a pápás egyház következetes, boruljon bár lángba a világ, népek pusztuljanak bele, de ő a világhatalmat követeli. Mégis, sőt ép ezért, a tökéletesedés útján vezér nem lehet, mert az nem a népek tökéletesítését, hanem önuralmát keresi a népek felett.

De az emberi tökéletesedés ügye nagyobb és szentebb dolog, mint, egy küldetését szeme

elől tévesztett egyház világhatalmának biztosítása; azért annak vezérletét csakis az az egyház veheti kezébe, mely nem czélnak tartja önmagát, de eszköznek Isten országa eszményének megvalósítására; melynek világhatalmi igényei nincsenek, de kész szívvel szolgál az eszmény realizálására; mely nem akar úr lenni a lelkek felett, hanem szolgál nekik érzelmük, értelmük tisztítása, felvilágosítása körül, hogy a mindennek vég oka, a legfőbb valóság, Isten felől való hitük, az öntudatos ember lelkének oly meggyőződésévé legyen, oly életerejévé váljon, mely a legszebb tulajdonságokat fejlesztve, az ember erkölcsi értékét növelje s az embert a teremtés koronájává tegye a teremtő, a tökéletesedés czélját kitűző Isten dicsőségére.

Tehát a mely egyház megbecsüli az emberben az embert, tiszteli ennek emberi jogait, szolgálja az embert üdvrevitelében; a mely egyház az emberben tiszta szívet, nyílt értelmet fejleszt, mely az ember hitét öntudatos meggyőződésre emeli s erkölcsi ténykedését a legmagasabb értékűvé teszi; szóval: a mely egyház a világban élő emberben az eszményi embert akarja megvalósítani: csak is ez az egyház igényelheti a tökéletesedés útján az emberiség vezérletét.

Ily eszményi czélt és szolgálatot csakis a prot. egyház tűz maga elé, midőn letesz minden hivalkodásról és a tökéletesedésre utalt embert az Isten fiának evangéliomával, ennek lelkével táplálja, neveli és megszenteli, hogy napról-napra méltóbb viselője legyen Isten képének e földön és mindinkább terjedjen Istennek országa az emberek szívében. *Ezért e szolgálat, e törekvés, e cél, a protestans egyházat jelölik vezérnek az emberiségnek tökéletesedés útján való előbbvitelére,*

Kelj fel hát tétlenségedből elalélt egyházam! Vedd eszedbe: Isten lelke nem hiá-

ban létesített téged, szent munkát bizott reád. Az eszményi ember megvalósítására, Isten országának terjesztésére lettél te alkotódtól híva, te vállaltad az emberiségnek üdvre vitelét. Nem hallod, mint zúg, bűg, forr az egész emberiség lelke, mint eped sok keserve között egy boldog kor után? Nem döbben meg lelked ismerete, mikor e forrongó világ rendező szellemet, vezért keres és Te reád nem talál?! Léted parancsolja, az emberiség java követeli tőled: Emeld azt a vezéri zászlót! Tettre föl!!

Ne félj, hogy versenyre kell kelned hatalmasokkal. Hát versenyezz velök! Csak szolgálj ez eszményt öntudatos, törhetetlen hittel, ép erkölcsi érzékkel, hited, erőd megbír a világ legnagyobb hatalmával is.

Aggódol, hogy az emberiség legnagyobb része nincsen táborodban, sőt ellened van? Hiszen ha veled volna, nem kellene érettök küzdened. A végső diadalt nem a sokaság, de a hit és erkölcsi erő biztosítja. Ha látják a népek, hogy nekik igaz jót adni te akarsz; ha látják, hogy önzetlenül te szolgálod őket; ha látják, hogy emberi jogukat te biztosítod nekik; ha látják, hogy a te eszméid, elveid viszik őket boldogabb jövőbe, örömmel fognak csatlakozni hozzád. Fel hát a népek üvéért tette, küzdelemre!

Vállald a cselekvést, a küzdelmet mindenki ellen szemben, ki az emberiség boldogulásának útjába áll! Nem egy társadalmi osztály, nem egy nép, nem egy hitfelekezet ellen kell neked küzdened, de még önmagad körében is minden ellen, a mi az emberiség előtt — eszménye felé törekvésében — akadály, a mi az emberiség boldogulhatásának jogait tagadná.

Küzdelmed könnyű nem leend. Számíts reá, hogy a sötétség hatalmas könnyen nem enged és inkább készít neked máglyát s mátyrhalt, sem hogy uralmát önként letenné. Fogadd el kezétől a vértánúságot is! Eszmék harcában a diadalt a mátyrok vére szerzi meg. Áldozz mindent, mit hivatásod áldozatul kíván, hogy érte mindeneket megnyerj az eszménynek. S ha kell, légy kész érte áldozni életedet, nem veszted el, győzelmedben újra felveszed, de ha önző lélekkel gyáván félre állsz, hogy a harctól megóvd életedet, elveszted azt, mert megtagadtad hivatásodat, léted feltételét, s a haladó kor — mint elkorhadó intézményt — magától félre lök.

Harcz a protestantismus élete! harc minden ellen, a mi az emberi tökéletesedésnek gátul akar lenni, harc minden ellen, ami az emberi lelkét sötétségben akarná tartani. Hadd zúgjon hát bármi fertelmes éjszaka, hadd

rivalgjanak a rémes éj kísértetei, felkél a nap, az éj rémeinek vége, a mindenre fényözönt árasztó napvilág életre kelt, tette képesít, áldásait osztja. Egyházam! nálad Isten lelkének napja világít, ne zárj el annak fénye elől senkít, lobogtasd Isten lelkének világát minden ember előtt, hadd ismerjék fel nála hivatásukat, hadd szerezzék meg nála boldogságukat.

A protestantismusnak a világküzdelemben az eszmék harcza elől kitérni, gyáván félre állani nem szabad.

A nyomor, mely az emberi életet, lelkét ellepi; a vágy, mely az emberi szívekben egy jobb kor után sóhajt; az önző gonoszság, mely sötét uralmának az emberiséget lekötöni akarja; az isteni parancs, mely a protestáns egyházat a világ világosságának fenntartójává tevé, mind tette hívják a protestáns egyházat,

*Egyházam! halld meg az időknek, halld meg helyzeteknek, halld meg Istennek parancsát: Tette fel! Magasan tartsd azt a zászlót, mely Krisztus szellemétől dagad! A népek milliói egy boldogabb korba vezető vezérre várnak: **Prot. egyházam! Kelj! Előre! Vezess! Hadd jöjjön el Istennek országa! . . .***

Áldja meg Isten a te jó munkádat!

*Ihász László,
ev. lelkész.*

Az államsegély s az egyházi adózás.

— Irta: *Belicza András.* —

(Folyt. és vége.)

Egy másik nagy fogyatkozása az alapul elfogadott összeírásnak, hogy az ev. földbirtokosok kivételes helyzetére nincsen tekintettel. Tény, hogy földesuraink voltak hajdan az egyház fenntartói, védelmezői úgy az üldözö külellenség, mint a belső anyagi nyomorúságok ellen. Kötelességeiket semmiféle irott törvény nem szabályozta, az esetenként beállott szükséghez mérten cselekedtek hitbuzgó szívöknek sugallatára — s az egyháznak nem igen volt kára abból, hogy nem állapította meg az urak kötelezettségeit is.

Azonban hol áll ma ez a szép sokas? — Mivé torzult a kép? A mit az elődök hitbuzgóságukból kifolyólag tettek, azt az utód nem hajlandó többé folytatni (tisztelet a kivételeknek). S ha mégis nagy keletlenül tesz valamit, vet egy-egy nyomorult morzsát, tessék azt aránylagosan összehasonlítani a fél, negyed, vagy nyolczadtelkes gazda egyházi terhével s rövidesen kitűnik a nagy egyenlőtlenség. Igaz ugyan, hogy a törvény egyenlőséget állapít meg, de hol van ez a törvény végrehajtva?! . . . A hol megpróbálták, ott tüzes csóvát vetettek a száraz arvarba, a régi — nem igazságos ugyan — de megszokott adórendszer megbotlyogatták, az újat pedig csak az urakig léptették életbe, mert a patronusok fiai, unokái igen sok helyen őseik áldozatkészségére hivatkozva, erélyesen tiltakoztak megadóztatásuk ellen s még az egyházból való kitéréssel is fenyegetődtek egyesek (sokan meg is

tették), ha az egyház követelni meri csak a részecskét annak a sok áldozatnak, melyet az ősök az egyház oltárára minden kényszer nélkül — csupán szívök parancsára — időnként meghoztak.

Ennek a szomorú, de valóságos képnek a nyomát is hiába keresem az 1904. évi összeírásban. Ott a kisbirtokos, nagybirtokos állami adója együvé van számítva s nem törődik azzal, hogy az a nagybirtokos milyen százalék szerint, vagy egyáltalán fizet-e egyházi adót? Hiszen egyes helyeken a lelkész még stólat sem igényelhet az uraktól, pusztán ajándékaikra van utalva.

De tegyük fel, hogy némely egyháznak sem külső, sem úri tagjai nincsenek, az összes hivek helyben laknak s aránylag egyformán viselik az egyházi terheket. Még ott sem helyes az 1904. évi összeírás, mert csak egy évi egyházi adót mutat ki, pedig annak összege évről-évre változik, mert hiszen tudnivaló, hogy az nagyjából természetben, magban, szolgáltatásokban fizetettik a legtöbb falusi egyházban még ma is. — E dolgok folytonos árhullámnak vannak kitéve, amit a gazda sokszor nagyon is megérez, lévén az árhullámzás a termés mennyiségének és minőségének okszerű következménye. Ha tehát sok a búza és olcsó, az egyházi adó aránylag kevesebb, mint ha rossz a termés s drága a mag.

Igazságos-e ily körülmények között a természetben lerótt egyházi adónak csak egy évi értékét venni az államsegélynek 5—10 évi felosztásához alapul? Lehet-e az egyház kényelmi szempontból, vagy hamis adatok bevallásától való félelemből, vagy nem tudom én mi-féle okból ennyire szűkkeblű, igazságtalan, holott a lelkészek és a tanítók fizetésének elbírálásánál hasonló esetekben az állam is öt évi átlagot kíván? Hát az egyház, a Krisztusi önfeláldozó szeretet megtestesítője, kevesebb méltányossággal, önzetlenséggel s a teljes igazságra való kisebb igyekezettel kezelheti e kérdést a súlyos iga alatt görnyedő tagjaival szemben, — mint a rideg §§-ok képviselője, az állam?

Hát ez nem fér össze az egyház jellegével, mely maga az igazság, nem az egyház által hirdetett, követelt s allítólag most — legalább részben — megvalósítani szándékolt egyenlőséggel.

Ha komoly a szándék az egyenlőség keresztül vitelehez — amennyire az államsegélyből e célra szánt összeg azt megengedi — ahhoz feltétlenül szükséges a természetben lerótt egyházi adónak legalább 5 évi átlag szerint való értékelése, vagy — de ez megint megszorítaná a munkát — az értékek évenkénti megállapítása, ami azonban csak szeptember és október hónapokban történhetvén, magával hozná, hogy az egyházak az az évi segélyt is csak ezekben a hónapokban kaphatnák meg.

De szükség van az öt évi átlag szerint való, több évre érvényes, vagy pedig minden évben ismétlődő, de csak egy évre érvényes értékelésre, a mostani egy évi, de több évi érvényre emelni szándékolt értékeléssel szemben azért is, hogy az egyes évek költségvetéseiből, vagy számadásaiból világosan meglehessen állapítani az egyházközségek rendes és rendkívüli szükségleteit, állandó és egy, esetleg több éven át eszközölt, vagy eszközözendő ideiglenes kiadásait. — Az 1904. évi összeírás u. i. nagy kedvezést nyújt azoknak az egyházaknak, amelyek 1902-ben nagyjából javítást eszközöltek s e célból hiveiket abban az egy évben nagyobb egyházi adóval rótták meg. Rájuk nézve ez a magasabb egyházi adó képezi az államsegélyhez az alapot a bizottság határozata értel-

mében egészen 1912-ig, holott talán már 1903-ban is jelentékenyen csökkent a hivek terhe.

Nos ezt a felületes, hiányos, az alkotmány idevágó paragrafusait nem respektáló, egyházaink speciális helyzetével nem törődő, általános tájékoztatásra talán megfelelő, de oly életbevágó s annyi érdeket érintő kérdésnek, — mint az adóteher aránylagos, igazságos csökkentése — megoldására alapul határozottan alkalmatlannak, igazságtalannak ítélendő összeírás akarja a t. kettős bizottság az államsegély felosztásának kulcsául elfogadni s egyelőre 1912-ig érvényben tartani, hogy a nem általános sablon szerint élő, de a szerencsétlen viszonyok, különböző birtokátalakulások által megnyomorított egyházak tagjai tovább is vigyék a leemelni ígért igát csak azért, mert a község határában levő birtok tekintélyes része idegen tulajdonosoké, mert úri tagjaik is vannak, mert az egyházi adónak nagy részét természetben szedik s mert 1902-ben egy évi érvénynyel nem emelték az egyházi adót.

Hol van itt az igazság, a teher egyenlő megosztására való törekvés? A t. bizottság határozatában csak a lázas sietséget, a dolgok mélyére tekinteni nem akaró (pedig az igazi fájdalom nem úszkál a felszínen, nem kérkedik) felületességet látom, mely a sajtó sebeket gondos bekötözés helyett azzal véli meggyógyíthatni, hogy könnyedén elsiklik felettök, az igazságtalan állapotot állandósítja — és nem látom azt a komoly munkát, melynek nyomán áldás fakad, a vállak megkönnyebbülnek, a térdek kiegyenesednek s a szív érzi, hogy az egyház — ha teheti — anyagilag is könnyít tagjai terhén.

Maga a t. bizottság is érzi az 1904. évi összeírás sok hiányát, azért mondja ideiglenesnek, de hát miért kell ennek a rossz alapnak 1912-ig birni érvénynyel, hiszen az új összeírás elrendelheti az idejegytemes gyűlés is? Hogy ez sok munkát igényel? Hát melyik egyházi tisztviselő nem végezné azt szívesen? Ha akadna olyan, azt az Ur korbácsával kell kiűzni a gyülekezetből, melyet csak kényelmes megélhetésének eszközeként tekint. Hamis bevallásoktól sem kell félni — hamisan vallani különben 1912-ben is lehet — hiszen ott vannak az egyházmegyei számvevőszékek, azok jól ismerik az egyházak vagyoni helyzetét, ott vannak a papi, tanítói hiványok, azokból meglehet állapítani a legfőbb kiadásokat, melyeknek fedezéséről az egyházak túlnyomóan kivetés útján gondoskodnak.

Lehet, hogy az új összeírás elrendelése miatt a kiosztás egy kis késedelmet fog szenvedni. De hát ha oly sokáig tudtunk várni az igazságra, inkább várjunk még egy évig, csak aztán kapjuk meg a teljes, nem pedig a fél igazságot. Legyen a segély kiosztása nem lázas, elhamarkodott, de alapos és lelkiismeretes munkának áldásos következménye s a messze jövőre kihatólag lesz megvetve egyházunk óhajtott átalakulásának alapja.

A dunáninnyi evang. egyházkerület közgyűlése Pozsonyban.

Evang. egyházunk nagy és mozgalmas idők előtt áll! Nagy körültekintésre, bölcseségre van szüksége vezető férfiainknak, hogy egyházunk sajkája a külső támadásoktól és a már már mutatkozó belső egyenetlenségtől is felkorbácsolt hullámok között biztosan, veszély nélkül haladhasson.

Nem akarunk itt jelenleg szólni a mostani kormányunk egyházunk autonómiája ellen intézett támadásairól, melyek veszedelmes voltát — hogy az ezt előidéző törvények közül csak egyet is említsünk, az 1907. évi XXVII. t. cikket — az első pillanatban alig lehetett felismerni csak most, amidőn a végrehajtásra került a sor, amidőn napirenden van tanítóinknak kényszer nyugdíjaztatása, az ellenök elrendelt fegyelmiük egész sora, felfüggesztetésük, sőt állami fizetésük kiegészítésének beszüntetése is, mert tagadhatatlan, hogy e törvénnyel, ha nem is nagy, de mégis lépés történt az 1848. év XX. t. c.-ben lefektetett ősi jogaink végrehajtása felé. Az azután más kérdés — és ez általános jelenség — hogy valahányszor egy-egy, törvényben már biztosított jogunk kielégítést nyer, ugyan akkor egy másiktól, vagy még többtől meg leszünk fosztva!

Hanem itt különösen azon szellemre akarunk rámutatni, amely mind jobban és jobban erősödik s amely mind merészebben kezd fellépni. Ez a reakció szelleme, mellyel hazánk levegője kezd mind inkább megtelni s mindenre rá akarja nyomni bélyegét! Tapasztalhatjuk ezt az újabb törvényeknél, tapasztalhatjuk ezt a társadalomban, melynek minden rétegét igyekszik érdek körébe vonni különféle hangzatos jel-szavak alatt. Nem mondjuk azt, hogy e szellemmel még sohasem találkozott volna egyházunk. Hisz ez a régi ellenfél, ez a római propaganda! De — s ez igen-igen szomorú jelenség hazánkra nézve — míg másutt sárkány fogai egymásután törnek ki és az emberiség nagy áldására haldoklik; addig nálunk új életre kezd támadni, napról-napra erősödik, úgyhogy ma már — fájdalom de így van — ifju erejében tündököl, sőt azt már elég vakmerően a legperfidebb módon igyekszik documentálni is! Egy ilyen erómutatványa nálunk a legújabb pápai «Ne temere» decretum. Nem más ez, mint egyik eszköze a rekatholizálásnak! A boldogtalan emlékü korszaknak szerencsétlenséget hozott hangjai ütnek meg újból füleinket. »Faciam Hungariam catholicam . . . » Amiért apáink s a velük szövetkezett s a haza jólétét és boldogságát, békéjét szemük előtt tartó r. katolikus, felvilágosodott gondolkozású törvényhozók együtt küzdöttek a negyvenes évek elején, a »Ne temere» decretum által javarészből mind azt elvesztjük. A dologban az a legkülönösebb — és éppen ez bizonyítja, hogy ama „előkelő idegen“ hazánkat már érettnék találja a rekatholizálásra — hogy amikor nálunk a pápai Lambuschini féle instructió által a vegyes házasságok dolgában teremtett türehető modus vivendit a pápa egyszerűen félretolja, ugyanakkor azt más államra kiterjeszti! Ha tehát a római curia szent meggyőződése az, hogy a vegyes házasságok terén egyedül a „Ne temere» decretumban kifejtett elvek a helyesek, miért alkalmazza ezt csak a mi hazánkra?? Vagy a r. kath. elv szerint is, hogy lehet és szabad a pápának anathemat mondani arra, ami eddig elődeink instructiói szerint érvényes volt? Hiszen ha áll a pápai családhatatlanság dogmája, akkor hogy tagadhatja meg azt elődeinek intézkedéseitől, amikor azokat egyszerűen semmisnek és az egyházra nézve károsnak mondja? Vagy talán a sic volo, sic iubeo valóban nem keresztyén elvet akarja érvényesíteni? De általában hol veszi a jogot a pápa hozzá, hogy az evang. lelkész ténykedését egyszerűen érvénytelennek, tehát az ott kötött házasságot semmisnek mondja? . . . De mondhatná valaki — amint a r. kath. papság szívesen is kapaszkodik belé — hogy az egész »Ne te-

mere» ügy tisztán csak r. kath. egyházi bel kérdés, mert hisz hazánkban a házasság érvényessége a polgári és nem az egyházi házasságkötéstől függ! — Ily agyafurtnak csak azt lehet félrevezetni, aki a decretum szövegét nem ismeri! Mert mit is mond az? Nem mást mint, hogy a polgárilag kötött házasságok, — a nem r. kath. lelkész előtt kötött házasságok, — a nem tridentinumi zsinati határozmányok szerint kötött házasságok érvénytelenek!! Hát tisztán róm. kath. egyházi kérdés ez, amidőn a pápa a polgári házasság kötést is a maga hatás körébe vonja? Hiszen ehhez egyáltalában, de nálunk annál kevésbé van joga, mert a polgári házasság kötés feletti ítélkezés a pápa jog körébe a legkevésbé sem tartozik! Hát nem sérelmes ez? Hisz ha valaki ezt állítani merné hazánkban, egyenesen a büntető bíróval gyűlne meg a baja, mert egy szentesített törvény ellen izgatna! De hogy ez a hallatlan merénylet megtörténhetett, ennek oka ismételjük nem más, mint hogy szerencsétlen hazánk a reakció karjaiban van! Első rendű kötelessége vezető férfainknak, hogy felemeljék tiltakozó szavukat az illetékes helyeken ezen szégyenletes és az ev. egyházat arcul ütő sérelmes pápai intézkedés ellen! Ám látni fogjuk, hogy a kormány, mely magát oly nagyon szereti szabadelvűnek, sőt függetlenségének hirdetni, miként szerez érvényt hazai törvényeinknek??

De belső bajaink is vannak! Értsem ez alkalommal a nyugdíjintézet szervezését. Evang. egyházunk e kérdésben nagy feladat előtt áll, mely hatását éreztetni fogja nemzedékeken keresztül. A legnagyobb megfontolásra, körültekintésre, nyugodtságra és békességre volna szükség. És e helyett csaknem kapkodást, sőt már majdnem a belbékét is veszélyeztető jelenségeket is látunk. Szinte visszatetsző az a hangneme, amelylyel a két felfogás — az általános és fizetésrendszer hívei harcolnak egymás ellen. Pedig ha valahol, úgy itt kell az apostol szavának érvényesülnie: „Minden dolgozó atyafiúi szeretettel legyenek“. Nem az érdeknek, de a szeretetnek kell itt a döntőnek lenni! Az előidézett helyzetet nehéz megérteni. Meg voltak a directivek, a lelkészek kétharmad része az általános rendszer mellett nyilatkozott, az egyetemes közgyűlés határozottan a 2400 koronás általános mellett foglalt állást és csak mint esetlegeséget állította oda a fizetés rendszer tanulmányozását. Miért történt ettől eltérés? Immár 3 javaslat is fekszik előttünk, amelyek mindegyikét a legnagyobb ellenszenvvel fogadták! Miért nem érvényesül a nálunk oly becses elv, az alkotmányos többség elve? Talán nem tévedünk, ha a javaslatok fő hibáját abban keressük, hogy azok az állami nyugdíjintézeteket veszik irányadóul. Ez pedig igen nagy hiba, mert nem számol a körülményekkel! Hiszen igaz — hogy p. o. az állami tisztviselők nyugdíjügyénél maradjunk, — hogy azok nyugdíjigénye szolgálati évük és rangsorozatuk szerint különböző. Ámde lelkész és lelkész között mi csoda különbséget állapíthatunk meg? Talán azt, hogy az egyik Isten kegyelméből — tetszetős külsővel, vagy szép hanggal rendelkezvén — jobb, a másik szegényebb egyházba került? Hiszen egyformán szolgálják mindannyian a Krisztus szent ügyét! Sőt ha már itt vagyunk és érdemeikről lehet szó, az a falusi lelkész, akinek küzdenie kell a megélhetésért, akinek bizony sok helyütt még az eke szarvát is meg kell fognia, bizony-bizony megérdemli a magasabb nyugdíjat, mint a városban, vagy más jobb körülmények közt lévő lelkész testvér! Mert nem áll ám az, hogy akinek nagyobb a fizetése, több a dolga is! Azután mennyi-

vel előnyösebb helyzetben van a városi lelkész — mert a tervezet szerint jobbra ezeknek jutna a magasabb nyugdíj, mint jobban dotált lelkézi állomásoknak — a falusi felett. Városban már csak meg van könnyítve a gyermekek nevelése, míg egy szegény falusi lelkész, ha gyermekeit neveltetni akarja, ki kell adni őket a háztól és jóformán minden fizetése is rájuk megy! Azután ha egy kisebb javadalmazású lelkész megy nyugdíjba, arra már csakugyan ráfér az, mert testben, lélekben ki van fáradva, össze van törve, míg a nagyobb fizetés mellett mindég nyílik alkalom évről-évre kipihenni, habár csak rövid időre is az év fáradalmait egy-egy új erőt adó fürdőhelyen? Még egyet! Ugyancsak a szeretetlenség bélyegét hordana magán, ha a szerencsétlen munkaképtelenek évek számára köttenék a nyugdíj nagysága. Miért ne lehetne kimondani, hogy minden munkaképtelen tag a teljes nyugdíjat kapja azonnal? Hiszen ha rövid időn belül valaki munkaképtelenné lesz, azt bizonyára hivatása buzgó teljesítésében szerezte többnyire magának. Temetés egy zivataros időben, vagy gyóntatni hívják ágyából hideg éjnek idején: kész a veszedelem! Ám azzal alig lehet érvelni, hogy ezt a nyugdíjintézet nem bírja meg, mert elsőbb is nyitva áll az út az államsegély oly nagyságu összegének igénybevételére, amennyi szükséges, de meg azután nem igen lesz oly nagy azoknak száma, akik idő előtt volnának kénytelenek nyugdíjba menni. Aki teljes lélekkel az Úr szolgálatára határozta el magát, az szolgálni is fogja azt — ha csak ereje engedi — még a határidőn túl is. Ha pedig ebben betegsége gátolja (még pedig oly betegség, amelyet hivatása teljesítése közben szerzett magának), miért ne lehetne megadni a módot, hogy a beteg anyagi gondoktól menten pihenjen? Ne legyünk szűk keblűek és igazságtalanok, ezen nagy alkotás a charitas szellemét sugározza vissza, ne szaporítsuk a válaszfalakat, melyek bennünket itt a földön elválasztanak, inkább igyekezzünk azon, hogy minél közelebb jussunk egymáshoz. Reméljük, hogy nem lesz csak pusztában elhangzó szó a többség szava, hanem méltányos kívánságuk kielégítést talál! Legyen béke velünk s vezessen bennünket az atyafiúi szeretet!

*

Körülbelül ezek azok a gondolatok, amelyek az augusztus hó 6. és 7-ik napján tartott dunáninnyi egyházkerületi közgyűlésen kifejezésre jutottak s az egész tanácskozás súlypontját képezték.

Lefolyása csendes, komoly és eredményes volt!

A kerületi elnökségen kívül megjelentek az összes esperesek, ott láttuk Beniczky Árpád, Bodó János, Csengey Gyula, Dobrovits Mátyás, Farbaky István, Hacker Károly, Kosztolányi Sándor, Kujnis Gyula, Lepossa Dániel, Lenhardt Károly, Okolicsányi Gyula, Simkó Lajos, Stur Károly esp., illetve egyházi felügyelőket, dr. Kossaczky Arnold ker. ügyészt, Osztró-luczky Géza volt főispánt, dr. Kéler Zoltán ker. gyámintézeti elnököt, dr. Králik Lajost, Király Ernő és Márton Jenő lic. igazgatókat, Kovács Sándor theol. akad. tanárt; a lelkészek közül Schleiffer Károly, Biszkup Béla, Bándy Endre ker. jegyzőket, illetve előadókat, Schönwiesner Kálmán lelkészt, szép számu küldöttet és számos vendéget.

I-ső nap, augusztus 6-án.

A kerületi közgyűlés megnyitását reggel 8 órakor istentisztelet előzte meg a pozsonyi evang. nagytemplomban. Az ünnepi szónok Maróthy Emil varnyarczi lelkész úgy előadás, mint tartalom tekintetében

igen szép, magas szárnyalású beszédet mondott. Az istentisztelet gyámintézeti offertoriummal volt kapcsolatos.

A nagytemplomból a közgyűlés tagjai a pozsonyi evang. lic. tornatermébe vonultak, ahol dél előtt 9 órakor megkezdődött a kerületi közgyűlés. A közgyűlést D. Baltik Frigyes püspök imádsága vezette be, majd Laszkáry Gyula egyh. ker. felügyelő — aki diszmagyarban jelent meg — mondott megnyitó beszédet.

Laszkáry Gyula felügyelő beszédében többek között kiterjeszkedett arra a veszedelmes támadásra is, mely a protestantizmust a «Ne temere» kezdetű pápai decretum kiadásával érte. Ennek a decretumnak a vegyes házasságra vonatkozó rendelkezései ellen a kerületnek is fel kell emelnie tiltakozó szavát. Nem tudja, hogy mit akar a pápai udvar ez intézkedésével elérni. A »Ne temere« arculütése a XX. század szellemének és állami alaptörvényeinknek. Indítványozza, hogy a ker. közgyűlés hívja fel erre a veszedelemre az egyet. egyház figyelmét s kérje meg az egyet. gyűlést: írjon fel a kormányhoz s foglaljon állást a pápa támadása ellen (Általános helyeslés). Ezután kegyeletes szavakban emlékezett meg Fabinyi Theofil, volt igazságügyi miniszter, a bányai kerület felügyelőjének, Kiss Áron és Bartók György ref. püspökök elhunytáról. Kenessey Bélát az erdélyi református egyházkerület új püspökét pedig melegen üdvözölte megválasztása alkalmával. A nagy tetszéssel fogadott megnyitó beszéd egész terjedelmében a jegyzőkönyvbe kerül.

Ezután a püspöki évi jelentés következett. A püspöki jelentés részletesen és kimerítően terjeszkedett ki az egyházkerület ügyeire s vázolta azt a kedvezőtlen helyzetet, melyet a lelkész választási rendelet hiányos volta a ker. egyes gyülekezeteiben előidézett. Ez idő szerint hét lelkézi állás nincs betöltve. A hiányos szabályrendelet a legtöbb helyen peres eljárásra ad okot. A tanítók ellen a kultuszminiszterium által indított számos fegyelmi eljárás a püspök jelentése szerint a fegyelmi szabályzat revízióját teszi szükségessé.

A terjedelmes évi jelentés előterjesztéséért Laszkáry Gyula felügyelő mondott a püspöknek köszönetet és a közgyűlés határozata alapján a nagy figyelemmel hallgatott jelentés a jegyzőkönyvbe kerül.

Az elnöki előterjesztések során Baltik Frigyes püspök bejelentette, hogy a ker. gyámintézet egyházi elnökévé Raab Károlyt, világi elnökévé pedig dr. Kéler Zoltánt választották meg az esperességi gyámintézetek. Itt jegyezzük meg, hogy az ujonnan választott világi elnök, dr. Kéler Zoltán igen tartalmas szép beszéd kíséretében foglalta el elnöki székét s eddigi samaritanusi munkája folytatása képpen 1000 koronát ajánlott fel alapítványkép egy később általa meghatározandó célra.

A lutheránus gyűlésektől elválaszthatatlan a sérelmek rovata. A kerület felír — amint már jeleztük — a pápai »Ne temere« decretum ellen, rámutat az új iskolai törvény végrehajtásánál felmerült s autonómiánkat korlátozó intézkedésekre (kényszer nyugdíjaztatások, fegyelmi elrendelések, felfüggesztések), sőt egy némely vármegyének azon ténykedése ellen, melylyel több tanítónak állami fizetés kiegészítését beszűntette.

A pozsonyi evang. egyház azon felterjesztésére vonatkozólag, hogy a pozsonyi ev. theol. akadémia ruháztassék fel facultási jogokkal és kapcsoltsassék a felállítandó pozsonyi tudományegyetemhez, a vallás és közoktatásügyi minisztertől az a válasz érkezett,

hogy a kérdés az egyeteméről szóló organikus törvény megalkotása alkalmából kerül eldöntésre.

A pusztafödemesi és a diószegi iskola ügyét Hollerung Károly esperes előadása alapján tárgyalta a közgyűlés s elhatározta, hogy a pusztafödemesi iskolától megvont községi támogatás ügyében újra a közgazgatási bírósághoz fordul. A diószegi esetet az egyetemes gyűléshez terjeszti fel a kerület. (A diószegi község által fentartott r. kath. iskolában az iskolaszék elnöke vonakodik rendelkezésére bocsátani termét az ev. vallástanítás céljaira.)

Hosszas vitát keltett az egyet. lelkészi nyugdíjintézet ügye, melyet Schleiffer Károly referált. Egyhangú megállapodás történt az általános rendszer mellett, főbb pontozataiban elfogadtatott a pozsonyvidéki lelkészi értekezletnek e lap hasábjain már ismertetett tervezete!

II. nap, augusztus 7-ikén.

Meg nem csappanó érdeklődés mellett folytatódott a közgyűlés a második napon, augusztus 7-én is. Király Ernő igazgató a selmeczbányai liceumról s a tanítóképző ügyéről, Hollerung Károly esperes pedig a modori ker. leányiskoláról tett jelentést. Referálásuk, illetve már a bizottságokban történt megállapodások szerint a gyűlés tudomásul vette, hogy a selmeczbányai lic. 210.000 kor. építési államsegélyt nyert, valamint hogy újabb évi 50,000 kor. államsegélyért folyamodik az eddigi 32000 koronás államsegély helyett. A ker. tanítóképző ügyét illetően elhatározta a közgyűlés, hogy a selmeczbányai intézetet, mely eddig a főgimnásiummal kapcsolatosan állott fenn önállóként s így a főgimnásiumtól elkülöníti, mert a miniszter ily kapcsolatos viszonyt tovább tünni nem akar. A jövő tanévben csak az első osztály önállósíttatik, egy tanerő hívattatik meg, a többiben a főgimnásiumi tanárok segédkeznek. Az évi kiadás így circa 3000 kor. lesz, ami az alapítványok kamataiból fedezhető. Kérdés, keresztül vihető-e a teljes önállósítás, ha az állam az épület emelésére semmit sem adna, mert a meglévő alapok az évi költség előirányzatra sem elégségesek, lévén az a teljes intézetnél circa évi 40,000 K.

Tudomásul vette a közgyűlés, hogy egyik buzgó tanítónője Scheffer Ilona férjhezmenetele következtében modori leányiskolai tanítónői állásáról lemondott. A tanév végén előforduló vörheny betegség következtében — mely különben a gondos ápolás következtében szelid lefolyású volt — elhatároztatott egy beteg pavillonnak a maga idején való építése. Egyéb-ként gondoskodás fog történni egészséges ivóvízről is, ne tán vízvezeték alkalmazásával, vagy új kutnak ásásával. Az új tanévtől kezdve a tanítás a legutóbbi min. tanterv szerint fog történni, mégis a világtörténelem tanításával is.

A pozsonyi ev. theol. akadémia hallgatóinak „Otthon“-áról Kovács Sándor theológiai tanár, az „Otthon“ felügyelője terjesztett jelentést a közgyűlés elé, mely jelentés szerint az »Otthon« 12 év óta áll fenn s ez idő alatt 55 dunáninneni kerületbeli theológus nyert benne elhelyezést. Az intézet céljaira több-mint 100,000 kor. gyűlt már egybe s ha a vezetőség reményei megvalósulnak, néhány év múlva 25 ingyenes hely áll majd rendelkezésére a lelkészi pályára készülő ifjaknak az Otthonban.

Schleiffer Károly pénzügyi előadó referálása alapján, mivel a felemelt államsegély még nincs utalványozva, a kerület 1909-re csak a régi költség előirányzatnál marad, de felhatalmazta a pénzügyi bizottságot, hogy ha a felemelt államsegély általános

kerületnek kifizetettnek még az 1909. ker. gyűlés előtt: oly javaslat készítésére a tavaszi bizottsági ülésén, mely szerint már 1909-ben megkaphassák az érdekelt felek a felemelt segélyt. Tekintettel volt a közgyűlés püspökének nagy mérvű elfoglaltságára s oldala mellé egy új állást szervezett. A ker. irodavezetőjének és missiói lelkészének fizetését 600—600 koronával emelte. A ker. képviselők napi díja felemeltetett 12 koronára, az egyetemes gyűlésre menőknek pedig 15 koronára. A budapesti főiskolai hallgatóság körében működő s a protestáns szellemet ápoló «Bethlen Gábor» körnek 200 korona segélyt szavazott meg a közgyűlés.

Déli háromnegyed 12 órakor Laszkáry Gyula ker. felügyelő, akinek halaszthatatlan teendői miatt el kellett utaznia, helyét Farbaky István, nyug. főbányatanácsos s egyházfelügyelőnek adta át. 12 órakor került a sor a m. é. augusztus hóban megtartott nyitra-megyei esperességi választás ügyére. A választás felelőssége következtében került a ker. közgyűlés elé, mert a brezovai egyházközség szavazata a kitűzött határnap, aug. 31-ike után érkezvén (bár postára e napon adatott) a zsinati törvények értelmében nem volt figyelembe vehető. A felelőssége a közgyűlésen is előadta a választás szabályossága ellen való kifogásait, melyek két és félórát tartó vitára adtak okot. A közgyűlés végül is elfogadta dr. Trsztyeszky Ferencz előadó javaslatát s a felelősséget elutasította.

A délutáni szünet után tárgyalt ügyek közül megemlítjük a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó határozatot, melyet a közgyűlés Proehle Henrik lelkész előadói jelentése alapján hozott, kimondva, hogy egyházi és humanitárius szempontból a teljes vasárnapi munkaszünetet fogja kérelmezni az egyet. egyház utján.

Szóba került Csernoch János csanádi püspök mentelmi ügye is. A képviselőház mentelmi bizottsága tudvalevőleg igazolta Csernoch képviselői mandátumát. A ker. közgyűlés asztalán indítvány feküdt annak kimondása iránt, hogy ez a „szépséghiba“ kijavíttassék s az országgyűlés adja meg a törvény helyes magyarozatát. A közgyűlés többek felszólalása után napirendre tért az indítvány felett.

A két napos közgyűlés D. Baltik Frigyes püspök buzgó imádságával ért véget.

Nógrádi.

T Á R C A.

A kórházak és börtönök pastoralisálása.

(Folytatás.)

Oly sok mindenre terjed ki az egyháznak és lelkészi karnak gondja, — annyi külsőleges, haszontalan munkával fecséreljük el időnket, — annyit panaszkodunk a hitközöny, a veszteségek miatt, szabályrendeletezünk, bizottságozunk és nem törődünk hűveinkkel.

Tegye kötelességévé minden kerület lelkészeinek a lelkészisége területén fekvő kórházaknak — helyben hetenként, vidéken hónaponként egyszer való meglátogatását. Követeltessék be minden lelkésztől jelentés a kórházak látogatásáról, az ilyenkor szerzett tapasztalatairól, kitűntetvén, hogy hány beteg kívánta és kapta a lelkész intésére az úri szent vacsorát.

Ha ezt tesszük, ha igaz lelkiattal jöszívűséggel és bölcseséggel teljesítjük ezen felette fontos köte-

lességünket: tapasztalni fogjuk, hogy az apácza ápolók minden ostroma hiveink részéről vissza fog veretni; sőt elérjük azt is, hogy a mieinkkel együttesen még a más vallásuak is — látván a mi jó cselekedeteinket, — dicsőíteni fogják az Urat. Lelkünkbe pedig a jól végzett köteleességteljesítés feletti öröm érzete száll, mely az örök bíró ítéletétől nem fél, hanem a tisztükben hiveknek találtak jutalmát bizton reményli.

Hasonlóképen fontos köteleesség mulasztása terheli ev. egyházunkat a *börtönlakók* pastoralisálásának elhanyagolásával is. E téren nincs tudomáson arról, hogy a róm. kath. egyház bennünket megelőzve nagyobb szabású és rendszeres munkásságot fejtene ki. De ez nem lehet sem mentség mulasztásunk palástolására, sem akadály ebbeli köteleességünknek felkarolásában és teljesítésében. Elvünk, mely irányít, nem az, hogy más mit tesz, mit nem, hanem cselekedni másnak eljárásától függetlenül mindazt, ami helyes, igazságos és keresztyéni köteleességünk.

A rabokat látogatni, őket oktatni, javulásra bírni pedig ugyancsak szent köteleességünk. Urunk Jézus idevonatkozólag is ad utasítást, az apostolok figyelemzetnek rá (Mát. 25, 36, 39. I. Pét. 3, 19.), az evangyéliomnak szelleme erkölcsi köteleességünkbe is teszi a rabok lelki gondozását.

A rabok lelki gondozását, vallás-erkölcsi nevelésük fontosságát maga az állam is elismerte azzal, hogy az országos fegyházakban rendes lelkészeket alkalmaz és díjaz, akár csak más tisztviselőket. De ezzel még nincsen teljesen megoldva a foglyok curapastorisálásának feladata. Az állam csak a nagyobb fegyházak lelkigondozásáról intézkedik, — egyházunk fontos feladata ott is lelki gondozásról gondoskodni, ahol az még nincsen meg: a járási és törvényszéki börtönök, gyűjtőfogházak lakóinál, — azon raboknál, kik csak néhány hétre, hónapra záratnak el.

Szent missió vár itt is az egyházra. Ezen szerencsétlen embertársainkat látogatni, magányukban felkeresve velők beszélgetni, töredelemre, bűnbánatra serkenteni, javítani; törekedni az isteni kegyelem ígéjével megmenteni a társadalomnak és Isten országának, oly szent és üdvösséges kötelessége egyházunknak, hogy áldása szinte kiszámíthatatlan.

És e szent feladat teljesítése nem is ütköznék akadályba, — csak egy kis résztvevő szeretetnek kell lenni szívünkben e szánalomra méltó hiveink iránt és egy kis akaratra. Helyben minden héten, ha csak egy-egy órát szánunk rá, — a vidéken, járási székhelyeken egy-egy félórát azon alkalommal, mikor hitoktatást végezni, vagy magánügyekben megfordulunk ott — háládatos és áldásos munka lenne. A bíróságok szíves előzékenységgel nyitnának meg a lelki atyák előtt a zárkákat — és a rabok legnagyobb részt bizonynyal örömmel fogadnák elhagyatottságukban is felkereső hű pásztorkat.

Szenteljünk e kiválóan fontos ügynek is egy kis figyelmet. Tanácskozzunk felette, mint és hogyan lehetne itt a legjobb intézkedést tenni s lehetőleg egyöntetűen eljárni. Tegye minden kerület lelkészeinek kötelességévé e szép és nemes keresztyéni feladatot, hogy ne legyen egy börtön sem, hol meg ne fordulna a lelki pásztor és ne hirdetteknék a megtérésről szóló evangyéliom ígéje.

A betegek mellett a foglyok is lelki gondozásunkra vannak bízva, — ne feledjük, hogy számadásal tartozunk mindenekről, mik reánk bízattak.

f. v.

T A N Ü G Y.

Értesítők.

(Folytatás.)

4. A *pozsonyi theol. akadémia* 1907—08-iki „Évkönyv“-ét közli dr. Masznyik Endre igazgató. Első lapjain a theol. akad. tanári karának „protestációja a gondolat szabadság megtámadása ellen“ foglalt helyet, melyben a tanári kar a Varga-Zoványi-Kálvin ügyre vonatkozólag foglal állást s tiltakozik a ref. egyház egyetemes konventjének azon eljárása ellen, melylyel a Zoványi által előidézett kérdést elintézni akarja. A tiszáninneri ref. egyházkerület ugyanis elhatározta, hogy a Varga Lajos-féle egyháztörténetet, mely teljesen elfogyott, revidált alakban ismét kiadja. A revisio munkájával Zoványi Jenő, sárospataki ref. theol. tanár lett megbízva, aki a mű III. kötetéhez csatolt függelékben Kálvin személyét és működését bírálja. Ezen bírálatában Zoványi megindokolt tények kimutatásával Kálvinról egészen más képet festett, mint a minőt eddig ismert a ref. világ, — nevezetesen azon egyéni meggyőződésének ad kifejezést, hogy „Kálvin még nem is tekinthető a szó szokott értelmében vett reformátornak,“ mert reformatori működést sohol ki nem fejtett, mert csupán közvetítő és eklektikus volt, nem pedig teremtő lélek és alkotó tehetség; továbbá mert »nem is az előhadlás, hanem a visszafejlődés érdekét munkálta« a zwingliánusok tönkrevetésével; végül mert »nem is volt meg benne az az önfeláldozó bátorság, ami jellemző vonása egy reformátornak.« Mig e tények, hangzik tovább a bírálat, csak Kálvin nagyságának rovására esnek, addig egyenesen foltot ejt az ő emléken a genfi rémuralom, amely alatt »szörnyű kegyetlenségek egész sorában nyilatkozott meg Kálvinnak a legvadabb türelmetlenséggé fajult erkölcs szigor«.

Erre a kritikára felzúdult a ref. egyház tábora. A tiszáninneri egyházkerület lelkészi könyvtárbizottsága, melyhez a konvent ez ügyet áttette, a mű szétküldését betiltotta s azt »magyar kálvinista egyház meggyalázatásának« bélyegezte. A bizottság többsége azon véleményen van, »hogy a mű III. kötetéből mindazok a részek, amelyekben az átdolgozó lelke és tolla nyilatkozik és szerepel, kihagyandók és ujakkal helyettesítendők.«

A ref. egyház konventje tehát ezt a tudományos kérdést — tudományos megvitatás helyett — hivatalos úton akarja elintézni.

Ezen eljárás ellen emeli fel szavát a pozsonyi ev. theol. akad. tanári kara s tiltakozik az ellen, hogy az egyéni meggyőződésnek szabad kinyilvánítása bántalmat s üldözést szenvedjen s hogy tudományos kérdést kiküldött bizottság — szavazással — döntsön el.

Ezután következik a részletes évi jelentés. A múlt tanévben 70 hallgató iratkozott be (ugyanannyi, mint az előző évben), külföldön pedig 5 ifju folytatta tanulmányait; összes létszám tehát 75 (Eperjesen 43, Sopronban 50 s így theologusaink száma a múlt tanévben 168 volt). Alapvizsgát sikeresen tett 17, szakvizsgát 13 jelölt. Az ifjuság kebelében áldásosan működik az „Önsegélyző-kör“ és a „Székács József kör“ — előbbi (10731'05 K tőkével) szegény, szorgalmas theologusokat anyagi segélyben részesít, (a múlt évben 960 K-t fordított ingyenes segélyekre) utóbbi egyrészt belmissiói tevékenységet fejt ki, másrészt pedig a tagok tudományos önképzését munkálja.

A theol. ifjak tudományos kiképzését 6 rendszeres és 5 mellék tanerő munkálta az 1907—908. tanévben, akik e mellett irodalmi téren is kiváló munkásságot fejtettek ki.

Hálás kegyelettel emlékezik meg az évkönyv az akadémiának több jóttevőjéről, ezek között néh. özv. Hunfalvy Pálné úrnőről, aki férje által már régebben vele közösen tett 24 ezer koronányi alapítványt 56 ezer koronával egészítette ki azzal a kikötéssel, hogy ez egész 80000 koronányi alapítvány kamatai külföldi ösztöndíjakra fordíttassanak.

A következő fejezet az akad. fentartó és kormányzó hatóságait ismerteti. Az akadémia közvetlen főhatósága az egyetemes gyűlés, melynek nevében és megbízásából a nagy- és kis-bizottság és a tanári kar igazgatják.

Ezután következik az előadó tanárok névsora és az évi tananyag beosztása, majd a hallgatók névsora. Külön fejezet ismerteti az alumneumi és a convictusi segélyezést s az ösztöndíjakat. Az alumn. és convict. alapok összege: 398138 K 79 f. Igyen ebédben részvált 38 hallgató (á 160 K = 6080 K), fizetéses ebédre járt (évi 80 K kedvezményes díjért) 26, vacsorára (havi 10 K díjért) 39 hallgató. Ösztöndíjakban 6231 koronát osztottak ki (ide számítva a külföldre szólókat is 2480 K összegben).

A könyvtárak, gyűjtemények, táblás kimutatások s a főlvetelről szóló tájékoztatás részletes ismertetésével végződik az évkönyv.

5. A theol. akadémiával kapcsolatos *«Theologusok Otthoná»*-nak 1906—07 évi jelentését (külön füzetben) ez idén tették közzé dr. Masznyik E. igazgató és Kovács S. felügyelő tanár. „Két év története” cz. fejezet első sorban az alapítványokról számol be. — Ezen két esztendő alatt az ingyenes helyek száma hárommal szaporodott. Az elsőt a Theol. Akad. Önszegélyzőkör, a másik kettőt néh. özv. Kvaczala Jánosné, volt szarvasi lakos tette. Az alapító tagok száma is örvendetesen gyarapodott, úgy hogy e címen ezen két év alatt 1495 K-val gyarapodott az Otthon alapítókéje; a régebbi alapítók gyarapították alapítványaikat s az ország minden részéből befolyó adományok is segítettek az Otthont nemes célja megvalósításában.

A fájdalom hangján emlékezik meg néh. Bachát D. püspök elhunytáról, kiben igazi jóakaróját veszítette a Theol. Otthon. Majd örömmel köszönti utódját, Scholtz Gusztávot a püspöki székben, kinek püspöki éve azzal kezdődött, hogy a bányakerület az ingyenes helyek számát ötre emelte fel. A halottak sorában megemlékezik néh. Stromp László tanárról, aki az Otthonnak lelkes agitátora volt s az intézetnek két volt tagjáról: Liptai Lászlóról, aki segédlelkész korában halt meg és Szűcs Mihály theol. hallgatóról, aki 1907. nyarán hunyt el.

Az Otthon belső élete a megszokott rendszerben folyt. A tagok egészségi állapota — egy esetet kivéve — kedvező volt.

A következő fejezetben az Otthon alapszabályait, házi rendjét s szervezetét ismerteti, a jelentés. Ugyanazon hatóságok kormányozzák és igazgatják, melyek az akadémiát.

Ezekután az Otthon tagjainak névsorát közli az 1906, 1907 évből, majd az összes egykori tagjait. Az 1907 év végéig az Otthonnak 106 tagja volt, kik közül 7 elhalt.

Beszámol még a jelentés az 1906—07 és az 1907—08 tanévben élvezett jótéteményekről: 19 in-

gyenes, 2 félingyenes és 6 kedvezményes helyet nyújt tagjainak (3440 korona kedvezmény.)

Végül részletes kimutatást közöl az „Otthon” javára befolyt adományokról s vagyoni állapotáról. — Vagyonállás az 1907. év végén 44677 K 29 fill., ehhez tartozik még a fölszerelés 9400 K értékben és 1000 kötetet magában foglaló könyvtár.

6. A rozsnyói kerületi árvaháznak „Jelentése.” — A tiszai ág. h. ev. egyházkerület rozsnyói árvaházának elnöksége kiadta 1907. évi „Jelentését”. Ez az emberbaráti intézet, mely f. évi november havában fennállásának immár 25-ik évét tölti be, a lefolyt esztendőben is árasztotta áldásos melegét, keresztyéni szeretettel gondozva, nevelve s keblére öelve a gondjaira bízott 46 árvát (29 fiú, 17 leány), a kik meleg otthont, benne szerető szíveket találtak, hol szeretettel nemcsak gondjukat viselik, hanem jövő boldogulásuknak alapját is megvetni igyekeznek, — kellőleg gondoskodva szellemi kiképzetésükről s szívök nemesítéséről.

A növendékek közül az elemi iskolába járt 28, polgári leányiskolába 8, főgimnáziumba 9, háztartáshoz volt beosztva egy leány.

Hogy ez a nemes intézet annyi növendéket gondozhatott, azt nagy részben azon nemes érzésű szíveknek és egyházaknak köszönheti, a melyek szíves adományaikkal az elmúlt évben is hozzájárultak nehéz, de magasztos feladata megvalósításához. Az emberbaráti szeretet s a protestáns áldozatkészség az elmúlt esztendőben is gyarapította az intézet alapítványainak számát: Az „Orsz. Gyermekvédő Liga” 500 kor. segélyt utalványozott ki, Szopkó Róbertné szül. Freyberg Kornélia úrnő (Kassáról) édesatyja: néh. Freyberg Károly emlékére 2000 koronás alapítványt tett, Merényi Miklós 80 kor.-val, Rudy Béla 100 kor.-val lépett az alapító tagok sorába, Ujágh Zsolt az „Ujágh család alapítványát” 7908 kor.-val, Hevessy Bertalan árvaházi világi elnök pedig régebbi alapítványát a szokásos évi 50 K-val növelte. Bárcsak ezek a szép, nemes példák követőkre találnának azok között, a kiknek több adatott! Ezekon kívül még részint egyesek, részint egyházak kisebb-nagyobb pénzbeli és kegyadományaikkal jöttek segítségére az intézet anyagi gondjainak könnyítésében, valamint a helyi tanintézetek is, amennyiben teljes tandíjmentességben részesítették az árvaház növendékeit, akik kiváló szorgalmukkal — 3 gyengébb kivételével mind jeles növendék — s jó magaviseletökkel háláltak meg az irántuk tanúsított jóindulatot.

Ezután beszámol a »Jelentés« a pénztár állapotáról. Az intézet vagyona az 1907. év végén 59882 K 39 fillér. A bevétel nem fedezte a kiadást, a deficit, melyet a fokozódó drágaság idézett elő, 2798 K 35 f. volt, melyet a tőkéből kellett fedezni. Az intézet még 1907 évben fordult államsegélyért, de méltányos kérése eddig süket fülekre talált. Tisztán árvaházi évi kiadás 14743 K 90 f.-t tett ki, mely összegből egy-egy növendékre évi 320 K 52 f. esik (18 K 52 fillérrel több, mint 1906-ban). Eddig 190 növendéket vett fel az árvaház, az 1906 év végéig elbocsátott 144, 1907 évre maradt tehát 46: ezekből a jelen tanév végén elbocsátottak 11, kiknek helyei most töltetnek be.

Majd közli még a házi rendet, mely az intézet növendékeinek napi életmódját írja elő, célszerűen beosztva minden órát, az étrendet, a növendékek névsorát, megemlékezik a karácsonyfa ünnepélyről s tájékoztatást nyújt a felvételtől folyamodni szándékozók részére.

Ezen valóban magasztos és nemes célt szolgáló intézet élén Terray Gyula, rozsnyói lelkész, a gömöri

egyházmegye érdemes főesperese mint egyházi és Hevessy Bertalan, mint világi elnök állanak.

Felvételi értesítés. A magyarhoni ág. hitv. evang. egyetemes egyház theol. akadémiájába s a Theol. Otthonba való felvételért folyó évi aug. hó 24-ig kell benyújtani a folyamodványokat a theol. akadémia igazgatóságánál Pozsonyban (Konvent u. 13.) Az alumneuban 36, a Theol. Otthonban 21 ingyenes hely fog betöltetni. Az akadémia és otthon évi értesítőjével az érdeklődőknek készségesen szolgál az igazgatóság. A jövő iskolai évtől fogva a modern idők követelményeinek megfelelően a sociologia és a magyar művelődés története is állandó tárgy képen fog előadatni a pozsonyi theol. akadémián, a mely újítás valóságos hazai prot. theol. oktatásban.

Értesítés. A tiszai ág. hitv. evang. egyházkerületi Collégium főgimnáziumában a beiratások szeptember 1., 2. és 3. napjain történnek; a tanítás szept. hó 4-én kezdődik. A javító, felvételi és magánvizsgálatok augusztus hó 31-ik napján folynak le. A tandíj az egész tanévre 50 korona, mely két részletben fizethető: a beiratáskor és február hó 1-én. Ezenkívül minden tanuló fizet vegyes díjak címén 13 koronát, illetve az először beiratkozók 17 koronát. A mult iskolai évben 33 tanuló részesült egész, illetve fél tandíjelengedésben, vallásfelekezeti különbség nélkül. — A coll. főgimn. növendékei vallásfelekezeti különbség nélkül részesülhetnek a collégiumi tápintézet kedvezményeiben. A tápintézet egész évi díja ebédért és vacsoráért 150 kor., csupán ebédért 84 kor. Ezen díjakból elengedésnek is van helye. A főgimn. tápdíjelengedéseknek összege a mult évben 800 korona. Intézeti és más jellegű ösztöndíjat, praemiumot élvezett a mult tanévben 43 tanuló 4196 kor. összegben. Van azonkívül a Collegiumban több ösztöndíj-alapítvány. Eperjes, 1908. augusztus havában. A főgimnázium igazgatósága.

BELÉLET.

„Nemo“ adománya az „Evang. Órálló“-ra. Mélt. és Főtdő Dr. Baltik Frigyes dunáninnyi püspök úr f. hó 8-án, Pozsonyban kelt nagybecsű soraival arról volt kegyes értesíteni, hogy „Nemo“ aláírással 600 koronáról szóló postautalványt kapott azon kéréssel, hogy ez összeg, mint az ő adománya az „Evang. Órálló“ céljaira nekem elküldessék. Magát a 600 K összeget a tegnapi nap folyamán tek. Keszler Tivadar dunáninnyi egyházkerületi pénztáros úr útján tényleg kezeimhez is vettem. Amidőn ezt itt, lapunk t. olvasóközönsége előtt is hálás köszönettel nyugtatom, nem zárkozhatom el az elől, hogy „Nemo“ úr ez adományával összefüggésben pár szóban ne nyilatkozzam. „Nemo“ úr, (akinek incognitója alatt én egy egyházunk minden magasztos céljai iránt buzgó, áldozatkész szívvel érdeklődő dunáninnyi egyházkerületi világi előkelőséget sejtetek) e nagylelkű adományával bizonyára annak a célnak a megvalósításához akarta közelebb vinni az „Evang. Órállót“, amely

mindnyájunknak, akik ág. h. evang. egyházunk irodalmi feladatainak, hivatásának áldásosságát érezzük, szemünk előtt lebeg: t. i., hogy lapunk is mennél intenzívebben, mennél több szempontra kiterjeszkedve, mennél nagyobb terjedelemben szolgálhassa a közegyház számos érdekkörét. Hogy pedig incognitó mögé rejtőzött, az egyrészt az egyéniségnek mindig díszére szolgáló szerénységnek, igazi nemeslelkűségnek, másrészt annak a bizonyossága, hogy a szerkesztő függetlenségének még ő vele magával szemben sem kívánt korlátokat szabni. Mert a sajtó csak akkor oldhatja meg zavartalan tárgyalgossággal a reá váró hivatást, ha annak teljesítésében gyarló személyi szempontok nem vezetnek. — Ez értelemben vettem hálásan a felajánlott adományt, s fogom azt egyrészt a lap ez évi folyamából még hátralevő számok lehető bővítésére, az ez év elején nekem egy lelketlen hirdetési ügynök által okozott 742 K.-nyi tényleges kár részbeni apasztására fordítani, — másrészt pedig t. olvasóközönségünket is kérve példánk követésére, ez összegből 50 K-t az „Országos Evangéliumi Szövetség“ céljaira, ugyancsak 50 K-t pedig a mult év folyamán valóban igen nagy tűzkárt szenvedett kissebényi egyház részére, mint lapunk adományát, ezennel tisztelettel felajánlok. — Máramaros-sziget, 1908. augusztus 15. *Geduly Henrik*, f. szerk.-kiadó.

Báró Prónay Dezső megnyitó beszéde ellen, amely a legutóbbi egyetemes közgyűlésen hangzott el s amely már ott a gyűlés színhelyén a leghevesebb oppositót váltotta ki a jelenlétből s amelylyel lapunk is érdeme szerint foglalkozott — mint levelezőnk írja — a győri evang. egyház egyhangulag hozott határozattal *óvast emelt* s annak a jegyzőkönyvbe történt felvétele ellen tiltakozik. Tiltakozását a f. hó 19-én tartandó egyházkerületi gyűlés elé terjeszti, hogy a kerület is emelje fel szavát az ellen az igazán minősíthetetlen eljárás ellen, amelylyel Prónay beszéde a jegyzőkönyvbe került. Igen helyes a győri egyház állásfoglalása, mert csak is így lehet meggátolni azt, hogy ez a beszéd, melynek a 48. XX.-ra és a kath. papi javak *közjogi* és magánjogi természetére vonatkozó elvei oly badarak, — valaha jogforrást képezzen. Kiváncsian várjuk a dunántúli kerület határozatát.

Lelkészválasztás. A tolnabaranyasomogyi esperességhez tartozó *sárazdi* ev. egyházban üresedésben levő lelkészi állásra a következők jelöltettek: Dörmer Frigyes, Kirnbauer Gyula, Németh Gyula. Az utóbbit a püspök jelölte. A választást legközelebb fogják megejteni.

Gyász. Részvétel értesülünk Kirnbauer Sándor vágódi ev. lelkészársunk haláláról. Kirnbauer, ki 1835. okt. 10-én született Tolnahidegkúton, ároni család tagja volt. Iskoláit Sopronban és Bäselen végezte s 1859-ben avattatott Wohlmuht Lipót adminisztrátor által lelkészszé. 1863. óta vágódi lelkész volt. Szelidsége,

puritán egyszerűsége kedvelté tették őt hívei előtt. Nyugodjék békében!

Tanítónőválasztás. A pápai evang. egyház a jövő tanévvel megnyitja a 4-ik tantermet. A most rendszerezett 4-ik tanítói állásra számos pályázó közül Kovácsics Teréz, kitűnő oklevéllel bíró nőtanítót választották meg.

Lelkészavatás. A dunántúli ev. egyházkerület püspöke szept. 6-án szenteli fel Répcelakon a 8 lelkészjelöltet, kik részben Sopronban, részben a külföldön végezték tanulmányaikat.

Tanítóképviselek. A dunántúli ev. egyházkerületi gyűlésre a kerület tanítósa Haiszér Henrik paksi és Hoffmann Samu kaposszekcsői tanítókat választotta meg, illetve küldötte ki.

Kérelem. A szentantalfai ág. hitv. evang. egyházközségnek nagyobb mennyiségű ó- és 1907. évi újbora még eladatlan. Ha gyülekezetünk bora szüretig el nem kel, az esetben az idén várható hó szüret elhelyezéséhez az egyház sem pinczével, sem hordóval nem rendelkezik. Azért bizalommal kérem az „Órálló” nagyrédemű borkedvelő közönségét, méltóztassanak borszükségetüket gyülekezetünkönél beszerezni. Vasuton, kölcsönhordóban szívesen küldünk bort ötven literen felüli mennyiségben. A borok kitűnőek, tiszták, világosak, aranyfehér színűek, ragyogók s Badacsonyvidéki jellegű hordanak magukon. A borok ára literenként 60 fillér. Ehhez járul a csekély vasúti díj. Az 1907. évi újborkok edesebbek és két fokkal erősebbek, mint az óborok. Aki borszükségetét gyülekezetünkönél szerzi be, az egyrészt kifogástalanul kezelt, pompás badacsonyvidéki hegyborhoz jut, más tekintetben pedig jó szívességet gyakorol kis eklézsiánkkal. A bizalommal kért megrendelések alulírott lelkészhez intézendők. — Tisztelettel: Nagy Lajos ev. lelkész, Szentantalfa Zalamegye. Vasutállomás: Tapolca.

PÁLYÁZATOK.

A sátoraljauhelyi ág. h. ev. anyaegyházhoz tartozó **nagykászéri** leányegyház a kebelében megüresedett **előkönyörgő-kántori** állásra oly nyugalmazott kántortanítót keres, aki az istentisztelet vezetésére és a csekély számú ev. gyermekek vallásban való oktatására vállalkozik. Javadalma: lakáson és kerten kívül mintegy 300 korona. A jelentkezések szept. 15-ig az alulírott lelkészhez intézendők.

Sátoraljauhely, 1908. aug. 11-én.

Domján Elek,
lelkész.

2-2

A csanádcsongrádi ág. hitv. evang. egyházme-
gyéhez tartozó **hódmezővásárhelyi** egyházközség **lel-
készi állására** — elhalálozás folytán — pályázat
hirdetettik.

E lelkészi állás javadalma a következő:

1. A volt lelkészi földek megváltván, az egyház pénztárából évnegyedes részletekben előre fizetve: 2800 kor. 2. nyolczvan négyszögöl tóikerti föld haszonélvezete. 3. A vagyóczi Nagy Pál alap növekvő évi jövedelméből — az alapítvány értelmében — ez idő szerint mintegy négyszáz korona. 4. A várostól: 3 öl tűzifa természetben; 300 kéve nád váltásdíjában: 31 K 50 fill.; 3 kocsi széna váltásdíjában 9 K 45 fill. 5. Stólák: keresztelés: 1 K, egyházkelés: 40 fill., esketés: 4 K, temetés imával: 1 K 20 fill., temetés beszéddel: 4 K, anyakönyvi kiadvány: 2 K, családi értesítő: 4 K. 6. Lelkészlak udvarral, kerttel, melléképületekkel. Az épületeket az egyházközség gondozza és az adót fizeti. 7. Ha a 4. pont alatt felsorolt javadalmakat a város emeli, a felemelt javadalom is a lelkész illeti.

Megjegyeztetik, hogy az elhunyt lelkész az általi ovónőképzőben, állami polg. fiu- és leányiskolában teljesített heti 4 órai vallástaniásért 400 kor. tiszteletdíjban részesült.

E lelkészi állásra folyamodni kívánók részéről a bányakerületi lelkészválasztási szabályrendelet értelmében a kellően felszerelt kérvények esperesi hivatalomhoz augusztus hó 30-áig nyújtandók be.

Szentesen, 1908. augusztus 9.

Petrovics Soma,

csanád-csongrádi esperes

2-2

KÓKAI LAJOS

protestáns irányú könyvkereskedése.

Alapítva
1873-ban.

BUDAPEST,
IV., KÁROLY-UTCA 1. —

Telefon:
74-94.

A győri, dunántúli és békéscsabai énekeskönyvek óriási választékban egyszerű és finom bekötésekben. Az összes forgalomban levő evang. imakönyvek papi- és magánhasználatra, vallásos iratok, konfirmációi káték és megfelelő ajándékönyvek, az összes megjelent Passiók, halotti énekesek, evang. hittankönyvek bármely szerzőtől, egyházi nyomtatványok, emléklapok, világi tudományos, szépirodalmi művek, stb. stb. állandóan nagy mennyiségben raktáron vannak.

30-19

TESSÉK JEGYZÉKEMET KÉRNI!

TANKÖNYVEK

ág. hitv. evang. iskolák számára, legnagyobb raktára.

Vallástani kézikönyvek

Adorján F., Bancsó A., Batizfalvy J., Blatniczky P., Bereczky S., Győry V., Kaczián J., Klaar F., Pálfy J., Schmidt K. J. és Zsilinszky M. szerzők népiskolai, illetve középiskolai hit-tankönyvei kiadóhivatala.

A hivatalos ev. népisk. tanterv részletes tankönyvjegyzékkel együtt ingyen küldetik meg.

Kókai Lajos protestáns irányú könyvkereskedése,

Budapest, IV. Károly-utca 1.

6-1